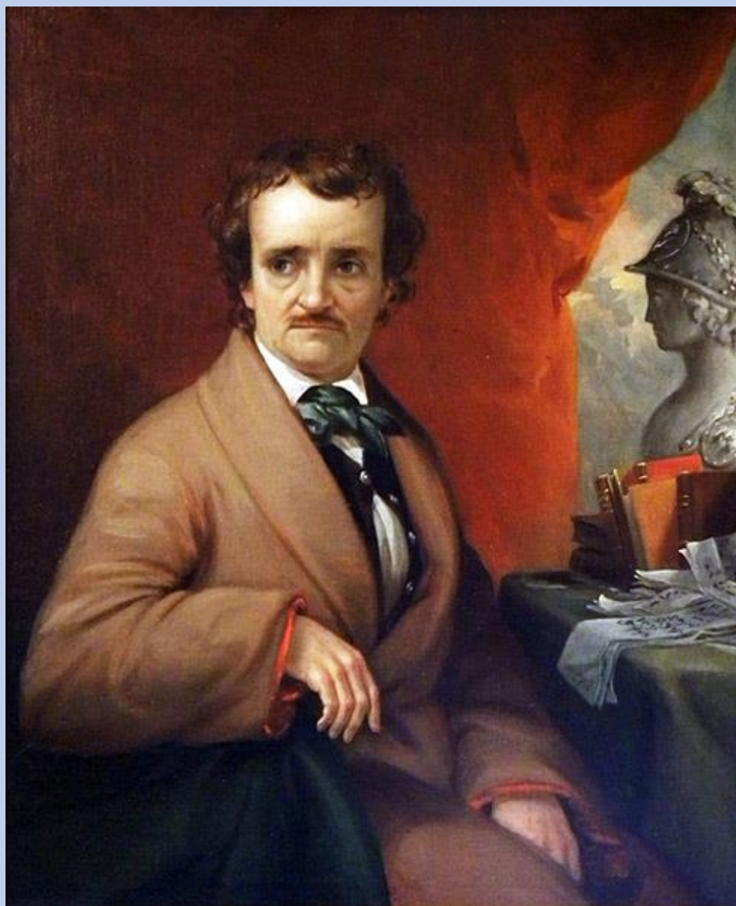
EDGAR ALLAN POE

DU RAKONTI

Editerio Sudo

2019

Edgar Allan Poe

DU RAKONTI

La konversado di Eiros e Charmion

La masko-balo di la Reda Morto

Tradukita da David Weston

Ilustrita per desegnuri e pikturi da virtuoza artisti vivinta e vivanta

Editerio Sudo

Espinho, Portugal

novembro 2019

Du rakonti: La konversado di Eiros e Charmion | La masko-balo di la Reda Morto
Autoro: Edgar Allan Poe (1809–1849)
Originala tituli: *The Conversation of Eiros and Charmion* (1839) | *The Masque of the Red Death* (1845)[1]
Tradukita da David Weston
Revizita da Gonçalo Neves e Partaka
Unesma edituro: Espinho, Portugal, 2019 (pdf-libro)

Verko en Ido (Idolinguo, Linguo Internaciona di la Delegitaro)

editerio.sudo@gmail.com
Imajo sur la kovrilo: Portreto pri Edgar Allan Poe, dal Usana artisto Charles Hine (1827–1871), kompozita c. 1855 segun *dagereotipuro prestita da Maria Clemm (1790–1871), onklino e bomatro di Poe. La portreto, qua de pos 1921 trovesas en la Publika Biblioteko di Cleveland, Usa, aparis unesmafoye en la broshuro *Facts about Poe* (1926), da Amanda Schulte e James Southall Wilson,[2] e ripublikigesis samyare en *The Literary Digest International Book Review*.[3]
Imajo sur la dopa kovrilo: Akrila pikturo pri Edgar Allan Poe (2005), dal Angla artisto © David Gough (n. 1967), habitanta Usa de pos 2005. On remarkez ke la artisto uzis simboli de plura rakonti da Poe.

---

[1] Unesma versiono en 1842 sub la titulo *The Mask of the Red Death: A Fantasy* (“La maskilo di la Reda Morto: Fantaziajo”).
[2] Michael J. Deas: *The Portraits and Daguerreotypes of Edgar Allan Poe*. Charlottesville: University of Virginia 1989. x + 198 p. [p. 82]
[3] J. DeLancey Ferguson: “Charles Hine and His Portrait of Poe”. *American Literature*. Duke University Press. Vol. 3, No. 4 (Jan., 1932), p. 465–470 [p. 465]

TABELO DI KONTENAJO

PREFACO

Edgar Allan Poe (1809–1849) esas Usana poeto, romanisto, novelisto, literatural kritikisto, dramatisto ed editisto e anke un del precipua figuri dil Usana romantikismo. Konocata precipue pro sua rakonti — jenro di qua la kurteso posibligis ad il valorigar sua teorio pri la efekto, segun qua omna elementi dil texto devas kontributar al realigo di unika efekto — il donis respektindeso al novela jenro ed esas judikata kom la inventinto dil policala romano. Multi de lua naraci prefigurizas la jenri cienco-fiktiva e fantastika. La influo da Poe esis e restas importanta, tam multe en Usa kam en la tota mondo, ne nur en literaturo, ma anke en altra arto-feldi, quala cinemo e muziko, e mem en ciencala domeni. Segun la nuna kritikisti, il esas un del maxim remarkinda skriptisti dil Usana literaturo del 19ma yarcento.

La du tradukuri da David Weston qui kompozas ica verko longe jacis, neremarkate, en la elektronikal arkivo dil Yahoo-grupo Idolisto. Tamen, ye la 19ma di oktobro dil nuna yaro, James Chandler sendis yena desquietigiva mesajo ad Idolisto, sub la titulo “Importanta Anunco”:

"Ye 14ma decembro YahooGroups efacos omna mesaji, dokumenti, imaji ed altra kontenajo de sua situo. Me decidis agar rapide e me ja komencis krear arkivo de mesaji".

Balde pose David Weston, per reakta mesajo en la sama grupo, manifestis sua espero ke i.a. du rakonti da Edgar Allan Poe, tradukita da lu ad Ido, e lokizita en la arkivo di YahooGroups, *"eventuale trovos loko acesebla da Idisti"*. Ico incitis mea deziro editar ta rakonti da tante prizata skriptisto. David aceptis la defio e sendis a me la tradukita rakonti. Me revizis la texti e propozis plura modifiki a David, qua tre liberale aceptis li omna. Pose me invitis Partaka revizar mea revizuri, nam quar okuli sempre vidas plu bone kam du. Ilca propozis kelka plusa modifiki, e David, itere liberale, aceptis anke olci. La texti tale atingis la nuna formo, qua espereble plezos a nia kara Ido-lekteri. Juez oli!

Gonçalo Neves

LA KONVERSADO DI EIROS E CHARMION

EIROS. Pro quo tu nomizas me Eiros?

CHARMION. Tale de nun tu sempre nomesos. Tu anke mustas obliviar la terala nomo di me ipsa, e parolar a me uzante la nomo Charmion.

EIROS. Kad ico advere esas nula sonjo?

CHARMION. Sonji esas ne pluse kun ni; ma balde pri ca misterii. Me joyas vidar tu aspektanta vivaca e racionoza. La velo di la ombro ja esas retretinta de tua okuli. Kurajeskez, e timez nulo. Tua asignita dii di stuporo esas expirinta; e, morge, me ipsa enduktos tu aden la plena joyi e marveli di tua nova existo.

EIROS. Advere, me sentas nula stuporo, tote nula. La frenezioza maladeso e la terorigiva tenebro esas foririnta de me, e me ne pluse audas ta dementa, impetuoza, hororigiva sono, "quale la voco di multa aquo-fluadi". Tamen mea sensi esas perplexigata, Charmion, pro la akuteso di lia sentiveso di *lo nova*.

CHARMION. Kelka dii formovos omna co; — ma me tote komprenas tu, e me simpatias tu. Esas nun dek terala yari pos ke me subisis to quon tu subisis; tamen la memorajo di lo ankore restas che me. Tu nun esas sufrinta la toteso di doloro, tamen, quan tu sufros en Aidenn.

EIROS. En Aidenn?

CHARMION. En Aidenn.

EIROS. Ho, Deo! — kompatez me, Charmion! — me esas tro multe charjita da la majesto di omno — da lo ne-savita nun savita — di la spekulinda Futuro absorbita da la augusta e certa Prezento.

CHARMION. Ne luktez nun kontre tala pensi. Morge ni parolos pri co. Tua mento vacilas, ed olua agiteso trovos alejo per la exercado di simpla memori. Ne regardez cirkume, ne avane — ma retroe. Me ardoras pro deziro audar la detali di ta kolosala evento qua jetis tu inter ni. Dicez a me pri to. Ni konversez pri lo familiara, en la anciena familiara linguo di la mondo, qua tante terorigive perisis.

EIROS. Maxim terorigive, terorigive! — Co advere esas nula sonjo.

CHARMION. Sonji esas nule pluse. Kad esis multa trauro pri me, mea Eiros?

EIROS. Trauro, Charmion? — ho, profunda trauro. Til ta lasta horo ipsa, pendis nubo di intensa tristeso e devocoza chagreno super tua hemanaro.

CHARMION. E ta lasta horo — parolez pri to. Memorez ke, ultre la evidenta fakto di la katastrofo ipsa, me savas nulo. Kande, ek-venante de inter homaro, me pasis aden Nokto, tra la Tombo — ye ta periodo, se me bone memoras, la kalamitato qua aplastis vi esis tote neprevidata. Ma, advere, me savis poko pri la lora spekuliva filozofio.

EIROS. La individuala kalamitato esis, quale tu dicas, komplete neprevidata; ma analoga desfortuni longatempe esabis temo di diskutado por astronomi. Me apene bezonas dicar a tu, mea amiko, ke mem kande tu livis ni, homi konsentabis komprenar ta paragrafi en la maxim santa skriburi, qui parolis pri la finala destrukto di omno per fairo, kom referanta nur a la sfero di la tero. Ma egarde la nemediata efektigo di la ruineso, spekulado esabis eroroza depos ta epoko en astronomiala savo dum qua la kometi esis desvestizata de la terori di flamo. La tre mezvalora denseso di ca objekti esis bone establisita. On observabis li pasanta inter la sateliti di Jupitero, sen efektigar irga sentebla modifikeso od en la masi od en la orbiti di ca sekundara planeti. Ni longatempe egardabis la vaganti kom vaporoza kreuri di nekonceptebla tenueso, e kom tote nekapabla domajar nia substancoza globo,

mem okazione di kontakto. Ma kontakto esis nulgrade timata: nam la elementi di omna kometi esis precize savata. Ke inter oli ni devas serchar por la efektigo di la minacata fairoza destrukto, to esabis dum multa yari konsiderata kom ideo ne-admisebla. Ma astonemeso ed extravaganta fantazii esabis, dum recenta dii, stranje dominacanta inter la homaro; e quankam nur egarde kelka nesavanti timo ipsa preponderis ye la anunco da astronomi pri nova kometo, tamen ca anunco generale recevesis kun ne-expresebla emoco e suspektado.

La elementi di la stranja globo esis lore kalkulata, ed esis quik koncesata da omna observanti, ke olua voyo, ye perihelio, adportos ol a granda proximeso kun la tero. Esis du o tri astronomi, di acesora grado, qui rezolveme asertis ke kontakto esas ne-evitebla. Me ne povas expresar a tu la efekto di ca savo egarde la populo. Dum kelka dii ol ne volis kredar asertajo quan lua intelekto, tante longe uzata inter mondala konsideradi, ne povis irgamaniere komprenar. Ma la vereso di esencale importanta fakto balde venis aden la komprenado di mem le maxim flegmoza. Tandem omna homi kompreneskis ke astronomiala savo ne mentiis, e li vartis la kometo. Olua adveno komencale ne esis semblante rapida, ed olua aparajo ne havis tre ne-ordinara karaktero. Ol esis senbrile reda, e havis poka perceptebla tranajo. Dum sep od ok dii ni vidis nula materiala augmento di olua semblanta diametro, e ne-granda

modifiko di lua koloro. Intertempe la ordinara aferi di la homi esis eskartata, ed omna interesi absorbata en kreskanta diskutado, iniciata da le filozofiala, egarde la kometala naturo. Mem la ne-savantachi incitis sua ociema kapablesi a tala konsideri. La savozi *nun* donis sua intelekto — sua anmo — a nula tala questioni quale la alejo di timo, o la susteno di amata teorio. Li serchis — li deziregis justa opinioni. Li postulis perfektigata savo. *Vereso* aparis en la pureso di olua forteso ed ecesiva majesto, e la saji abasis su ed adoris.

Ke materiala domajo a nia globo od ad olua habitanti rezultos de la timata kontakto, to esis opiniono qua singla-hore diminutis inter la saji; ed esis nun libere promisata a la saji ke li guvernez la raciono e la imagino di la turbo. Esis demonstrata ke la denseso di la *nukleo* di la kometo esis multe min granda kam ta di nia maxim desdensa gaso; e la sen-danjera pasado di simila vizitanto, inter la sateliti di Jupitero, esis signifikajo pri qua on forte insistis, e qua multe utilesis por alejar teroro. Teologiisti, kun fervoro inflamata da timo, multe parolis pri la biblala predicaji, ed explikis oli a la populo tam direte e simple, kam ye nula antea okaziono. Ke la finala destrukto di la tero esas efektigenda per fairo, li insistis pri to kun vigoro qua omnube koaktis konvinko; e ke la kometo nule esis nature fairala (quale omna homi nun savis) esis vereso qua granda-grade liberigis omni de la timo di la granda kalamitato

predicata. Esis remarkenda ke la populara misopinioni e vulgara erori egarde pesti e militi — erori qui kustumis preponderar ye singla aparo di kometo — nun esis tote nekonocata. Quale ula subita konvulsatra esforco, raciono quik lansabis superstico de sua trono. La maxim febla inteligenteso ganabis vigoro pro ecesiva intereso.

Qua minora malaji eventus pro la kontakto, to esis komplikata questiono. La savozi parolis pri mikra geologiala perturbi, pri probabla alteri di la klimato, e konseque di la plantaro; pri posibla magnetala ed elektrala influi. Multi opinionis ke nula videbla o perceptebla efekto esos irga-maniere produktata. Dum ke tala diskuti eventis, lia subjekto gradope proximeskis, divenante plu granda ye aparanta diametro, e plu brilanta. Homaro paleskis ye olua adveno. Omna homala aferi ajorneskis.

Eventis epoko dum la developo di la generala sentimento, kande la kometo fine atingis grandeso super-iranta ta di irga antee registragita vizito. La populo nun, eskartinte irga restanta espero ke la astronomi eroris, experiencis la tota certeso di malajo. La kimerala aspekto di lua teroro esis foririnta. La kordii di le maxim kurajoza de nia raso pulsis violentoze en lia pektori. Tre poka dii suficis, tamen, por absorbar mem tala sentadi en sentimenti plu nesubisebla. Ni ne pluse povis aplikar a la stranja globo irga *kustumata* pensi. Lua *historiala* atribuaji

esis desaparinta. Ol opresis ni per hororinda *novaji* di emoco. Ni vidis ol ne kom astronomiala fenomeno en la cielo, ma kom inkubo sur nia kordii, ed ombro sur nia cerebri. Ol prenabis, kun nekonceptala rapideso, la karaktero di giganta mantelo di desdensa flamo, extensata de horizonto a horizonto.

Ankore dio, e la homi respiris kun plu granda libereso. Esis klara ke ni ja esas en la influo di la kometo; tamen ni vivis. Ni mem sentis nekustumata elastikeso di korpo e vivaceso di mento. La ecesiva tenueso di la objekto di nia timo esis notora; nam omna cielala objekti esis klare videbla trans ol. Intertempe, nia plantaro esis percepteble alterita; e ni ganis fido, pro ca predicata cirkonstanco, a la previdemeso di la saji. Sovaja abundo di foliaro, tote nekonocata antee, sprosifis sur singla vejetala kozo.

Ankore plusa dio — e la malajo esis ne entote sur ni. Esis nun evidenta ke unesme lua nukleo atingos ni. Extravagema chanjo eventis por omna homi; e la unesma sento di *doloro* esis la frenezioza signalo por generala lamentado e hororo. Ca unesma sento di doloro konsistis en rigoroza konstrikto di la pektoro e pulmoni, e netolerebla sikeso di la pelo. On ne povis negar ke nia atmosfero esas radikale alterita; la konstituceso di ca atmosfero e la posibla modifiki quin ol forsan subisus, nun esis la temo di diskutado. La rezultajo di inquestado lansis

elektrala tresayo di la maxim intensa hororo tra la universala kordio di la homaro.

Esis delonge savita ke la aero qua cirkondis ni esis kompozuro di la gasi oxigeno ed azoto, proporcione duadek-e-un mezuri di oxigeno, e sepadek-e-non di azoto, en singla cento di la atmosfero. Oxigeno, qua esis la principo di kombusto, e la vehilo di varmeso, esis absolute necesa por la susteno di animalo-vivo, ed esis la maxim povoza ed efikiva agento en naturo. Azoto, kontree, esis nekapabla sustenar nek animalo-vivo nek flamo. Esabis konstatata ke ne-naturala eceso di oxigeno rezultus en tala elevo di animalo-vigoro quale ni recente experiencabis. Esis la konsequajo, la extensuro di la ideo quo produktis timo. Quo esus la rezulto di *totala extrakto di la azoto*? Kombusto ne-rezistebla, devoranta omno, prevalorante omnube, ne-mediata; — la kompleta realigo, en lia minucioza e terorigiva detali, di la fairoza e hororo-inspiranta denunci di la predicaji di la Santa Libro.

Pro quo me bezonas piktar, Charmion, la nun deskatenizita frenezio di la homaro? Ta tenueso en la kometo qua antee inspiris ni pri espero, nun esis la fonto di la akreso di desespero. En lua ne-palpebla gasatra karaktero ni klare perceptis la parkompletigo di Fato. Intertempe, dio itere pasis, forportante kun ol la lasta ombro di Espero. Ni anhelis en la rapida modifiko di la aero. La reda sango saltis tumultoze tra

sua strikta vaskuli. Furioza deliro posedis omna homi; e, kun brakii rigide extensita a la minacanta cielo, li tremis e fortege kriis. Ma la nukleo di la destruktanto nun esis sur ni: mem hike en Aidenn, me fremisas dum ke me parolas. Mea parolo esez kurta — tam kurta kam la ruino qua aplastis. Dum instanto esis sovaja teroriganta lumo unika, vizitanta e penetranta omno. Pose — ni reverencez, Charmion, avan la ecesiva majesto di la granda Deo! — pose, venis sono klamiva e permeiva, quale se de la boko ipsa di ILU; dum ke la tota establisita amaso de etero en qua ni existis, explozis sam-instante aden speco di intensa flamo, por la superesanta brilo e fervoroza varmegeso di qua mem la anjeli en la alta Cielo di pura savado havas nula nomo. Tale finis omno.

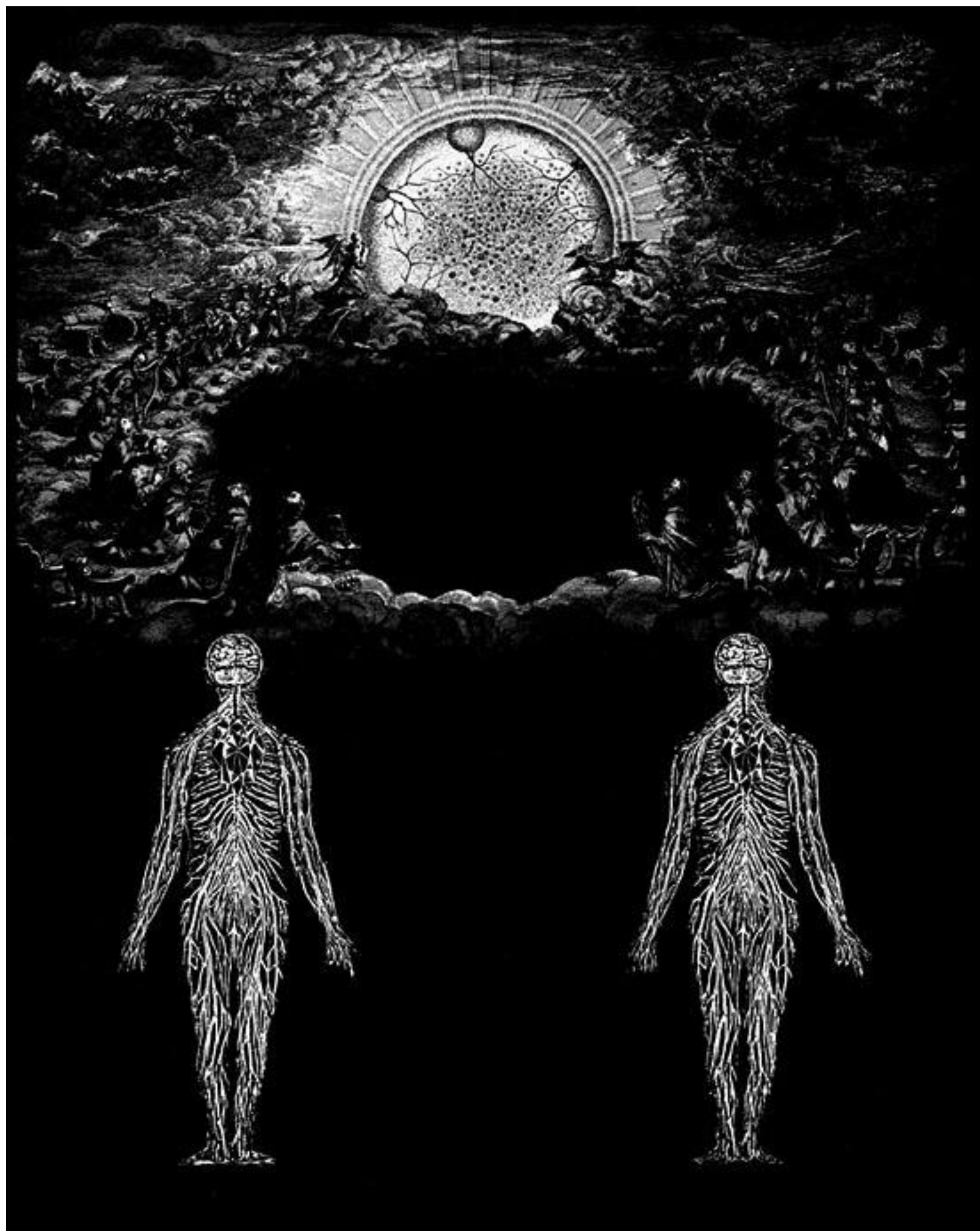
FINO

Ilustruro pri *The Conversation of Eiros and Charmion* (1906), da Alberto Martini (1876–1954), Italiana piktisto, grabisto, ilustristo e grafik-dizignisto. Kritikisti deskriptis la rango dil verkaro da Martini kom de “eleganta ed epika” til “groteska e *makabra” e judikas il kom un del prekursori di surrealismo.

Xilografuro pri *The Conversation of Eiros and Charmion*, da John Buckland Wright (1897–1954), Nov-Zelandana piktisto e desegnisto, ma antee autodidakta grabisto e xilografisto. Il ilustris plu kam 50 libri. Ica ilustruro (e plusa non, pri verki da Poe) aparis en *The Masque of the Red Death and Other Tales* (© Halcyon Press, 1932).

Ilustruro pri *The Conversation of Eiros and Charmion*, da Wilfried Sätty (1939–1982), Germana artisto e *psikedelika afisho-dizignisto, qua habitis San Francisco, Usa, dum la 1960–1970-ma yari. © Warner Books publikigis lua Poe-kolekturo en 1976.

LA MASKO-BALO DI LA REDA MORTO

La “Reda Morto” longatempe devastabis la lando. Nula kontagio esabis tante mortiganta, o tante hororinda. Sango esis olua Avatar ed olua siglo — la redeso e la hororo di sango. Esis akuta dolori, e subita vertijo, e pose prodiganta sangifado ye la pori, kun dissolvado. La reda makuli sur la korpo e specale sur la vizajo di la viktimo esis la pesto-interdikto qua exkluzis lu de la sokurso e de la simpatio di lua kun-homi. E la tota aceso, progreso e termino di la morbo esis la incidenti di mi-horo.

Ma la Princulo Prospero esis felica e sen-pavora e sagaca. Kande ilua imperio esis duime despopulizita, il vokis a sua prezenteso mil sana e bon-humora amiki de la kavalieri e siniorini di sua korto, e kun li il retretis a la profunda solitareso di un de sua kastelatra abadeyi. Ica esis ampla e grandioza strukturo, la kreuro di la extravagema ed augusta gusti di la princulo ipsa. Muro forta ed altega kordonizis ol. Ca muro havis fera pordegi. La enirinta kortani adportis furnazi e masoza marteli, e weldis la rigli. Li rezolvis lasar nek eniro nek

ekiro a la subita impulsi di desespero o di frenezio de interne. La abadeyo esis ample provizita. Per tala presorgi la kortani forsan povus rezistar la kontagio. La extera mondo povus sorgar su ipsa. Intertempe, esis foleso chagrenar, o pensar. La princulo furnisabis omna instrumenti di plezuro. Esis arlekini, esis improvizisti, esis baleto-dansisti, esis muzikisti, esis beleso, esis vino. Omna ico, e sekureso, esis interne. Extere esis la "Reda Morto".

Esis proxim la fino di la kinesma o sisesma monato di lua retreto, e dum ke la kontagio regnis maxim furioze omnaloke, kande la Princulo Prospero gastigis sua mil amiki ye masko-balo di grandiozeso maxim ne-ordinara.

Esis voluptoza ceno, ta masko-balo. Ma komence me dicez pri la chambri en qui ol eventis. Oli esis sep — ensemblo imperiala. En multa palaci, tamen, tala ensembli konstitucas longa e rekta perspektivajo, e la faldebla pordi retro-glitas preske an la parieti ye amba lateri, tale ke la vido di la tota extensajo esas apene impedita. Hike la kazo esis tre diferanta, quale on povus expektar, pro la amo di la duko a lo baroka. La segmenti esis tale nereguloze dispozita, ke la vido inkluzis li apene plu kam unope. Esis abrupta turno ye singla duadek o triadek metri, e ye singla turno esis nova efekto. Ye dextre e sinistre, meze di singla parieto, alta e streta gotika fenestro situesis an klozita koridoro qua sequis la sinui di la ensemblo.

Ca fenestri esis ek vitralio, di qua la tinturo variis segun la preponderanta koloro di la ornivi di la chambro an qua ol situesis. Ta ye la estala extremajo esis blue ornita — ed intense blua esis olua fenestri. La duesma chambro esis purpura en olua ornivi e tapeti, e hike la kareli esis purpura. La triesma esis tote verda, e tala anke la fenestri. La quaresma esis moblizita e lumizita oranjee —la kinesma blanke — la sisesma violee. La sepesma segmento esis kovrita per nigra velura tapeti qui pendis omnube de la plafono ed an la parieti, falante kun pezoza falduri adsur tapiso de la sama stofo e koloro. Ma unike en ca chambro la koloro di la fenestri faliis korespondar kun la ornivi. La kareli hike esis skarlata — profunde sangea. Nu, en nula de la sep segmenti esis irga lampo o kandelabro, inter la abundo di orea ornivi qui jacis dispersate hike ed ibe, o pendante de la plafono. Esis nula lumo di irga sorto emananta de lampo o kandelo en la ensemblo de chambri. Ma en la koridori qui sequis la ensemblo stacis, opozita a singla fenestro, pezoza tripedo, sustenanta korbo di fairo, qua projektis sua radii tra la tintita vitro e tale dazlante lumizis la chambro. E tale produktesis granda nombro de extravagema e fantastika aparaji. Ma en la westala o nigra chambro la efekto di la fairo-lumo qua fluis adsur la obskura pendaji tra la sango-tintita kareli, esis grandege hororinda, e produktis aspekto tante sovaja ye la mieni di ti qui eniris, ke poki de la asembliti esis

suficante audacoza por irga-maniere facar pazo aden olua regiono.

En ica segmento stacis anke, an la westala parieto, giganta horlojo ebena. Olua pendulo ocilis adavane e retroe kun matida, pezoza, monotona sonego; e kande la minuto-indico kompletigis la cirkuito di la vizajo, e la horo esis frapota, venis ek la latuna pulmoni di la horlojo sono qua esis klara e lauta e profunda ed ecese muzikala; ma di tante partikulara noto ed emfazo ke, ye singla horo-fino, la muzikisti di la orkestro esis obligata pauzar en sua pleado, instantale, por askoltar la sono; e tale la valseri necese cesigis sua evolucioni; ed esis kurta perturbo di la tota gaya asembluro; e, dum ke la kloshi di la horlojo ankore sonis, on observis ke le maxim kap-lejera paleskas, e le plu evoza e kalma pozas sua manui super sua brovi, quale se en konfuza revo o medito. Ma kande la eki komplete cesabis, lejera ridado nemediate permeis la asembluro; la muzikisti interregardis e ridetis quale pro sua nervozeso e foleso, e susurante facis vovi, singlu a la altru, ke la sequanta sonado di la horlojo produktos en li nula simila emoco; e pose, pos la fino di sisadek minuti (qui kontenas tria-mil e sisa-cent sekundi di la Tempo qua flugas) eventis plusa sonado di la horlojo, e lore esis la sama perturbo e fremisemeso e meditado kam antee.

Ma malgre co, esis gaya e splendida festo. La gusti di la duko esis partikulara. Il havis subtila okulo por kolori ed efekti. Il ignoris la politaji di efemera modi. Lua projeti esis audacoza e fairoza, e lua koncepti ardoris pro barbara brilo. Esis uli qui opinionus ke il esas dementa. Lua sequanti pensis ke il ne esas tala. Esis necesa audar e vidar e tushar il por esar certa ke il ne esas tala.

Il direktabis, granda-parte, la movebla ornivi di la sep chambri, okazione di ca granda festo; ed esis ilua guidanta gusto qua donabis karakterizo a la masko-festani. Esez certa ke oli esis groteska. Esis multa brilo e cintilifo e pikemeso e fantomeso, qui granda-parte pose videsis en *Hernani*. Esis arabeska figuri kun ne-adaptita membri ed equipuri. Esis delirema fantaziaji quala ti quin la dementulo fasonas. Esis multo di lo bela, multo di lo debochema, multo di lo baroka, ulo di lo terorigiva, e ne poko di to quo forsan ecitabus repugneso. Adhike ed adibe en la sep chambri pazis, advere, granda nombro de sonji. Ed ici — la sonji — jiris en la cirkumaji, prenante koloro de la chambri, e produktante la impresuro ke la extravagema muziko di la muzikisti esas quala la eko di lia pazi. Ed itere, sonas la ebena horlojo qua stacis en la salono di la veluro. E lore, dum instanto, omno esas sen-mova, ed omno esas silencoza ecepte la voco di la horlojo. La sonji esas rigide frostigita dum ke li stacas. Ma la eki di la

klosh-sonado velkas — oli duris nur dum instanto — e lejera, mi-amortisita ridado flotacante sequas li dum ke li departas. E nun itere la muziko divenas plu granda, e la sonji vivas, e li jiras adhike ed adibe sempre plu joyoze, prenante kolori de la multa tintita fenestri, tra qui fluas la radii de la tripedi. Ma a la chambro qua jacas maxim westale de la sep, esas nun nula de la maskiti qui audacas venar; nam la nokto deskreskas; e fluas lumo plu reda tra la sango-kolorizita kareli; e la nigreso di la tenebroza drapiraji terorigas; ed ad ita di qua la pedo tushas la tenebroza tapiso, venas, de la proxima horlojo ebena, matida klosh-sonado plu solene emfazoza kam irga qua atingas lia oreli, di ti qui juas la plu fora gayaji di la altra segmenti.

Ma ca altra segmenti esis dense turbizita, ed en li febroze pulsis la kordio di vivo. E la festado vorticante duris, til ke fine komencis la sonado di nokto-mezo ye la horlojo. E pose la muziko cesis, quale me ja dicis; e la evolucioni di la valseri esis quietigata; ed esis deskomfortoza cesigo di omno quale antee. Ma nun esis dek-e-du stroki sonigota da la klosho di la horlojo; e tale eventis, forsan, ke plu multa pensado reptis, kun plu multa tempo, aden la meditadi di la pensemi inter ti qui festis. E tale anke eventis, forsan, ke ante ke la lasta eki di la lasta klosh-sono komplete sinkis aden silenco, esis multa individui en la turbo qui trovis liber-tempo por koncieskar la prezenteso di maskita figuro qua antee fixigabis la atenco di

nula aparta individuo. E balde pos ke la rumoro pri ca nova prezenteso susureme difuzesis, la tota asembluro komencis produktar zumado, o murmuro, qua expresis desaprobo e surprizeso e pose, fine, teroro, hororo, e repugneso.

En asembluro di fantomi, quale me jus piktis, on forsan supozus ke nula ordinara aparajo ecitus tala sensaciono. Advere, la masko-festala licenco di la nokto esis preske senlimita; ma la koncernata figuro ecesabis la ecesaji di Herod, ed irabis trans la limiti di mem la nedefinitiva deco di la princulo. Esas harmonii en la kordii di le maxim ne-suciema quin on ne darfas tushar sen emoco. Mem egarde la par-perditi, por qui egale vivo e morto esas joki, aferi existas pri qui on darfas facar nula joki. La tota asembluro, advere, nun semblis profunde sentar ke en la kostumo e la su-teno di la stranjero nek esprito nek deco existas. La figuro esis alta e magra, e velizita de kapo til pedi per la vestari di la tombo. La maskilo qua celis la vizajo esis facita exakte por similesar rigida kadavro, tante ke la maxim sorgoza explorado certe renkontris desfacilaji por deskovrar la trompo. E tamen, omna co forsan esabus tolerata, se ne aprobata, da la fola festani cirkume. Ma la komediistacho agabis omno por asumar la tipo di la Reda Morto. Lua vestaro esis trempita en *sango*; e lua larja brovi, kun omna traiti di la vizajo, esis arozita per la reda hororo.

Kande la okuli di la Princulo Prospero falis adsur ca fantomala imajo (qua kun lenta e solena movado, quale se por plu plene sustenar sua rolo, pazis adhike ad adibe inter la valsanti), on vidis il konvulsanta, ye la unesma instanto, kun forta fremiso o di teroro o di repugneso; ma en la sequanta, lua brovi redeskis pro furio.

"Qua audacas?" il rauke postulis de la kortani qui stacis proxim il — "Qua audacas insultar ni per ca blasfemoza mokajo? Sizez il e desmaskez il — por ke ni konocez ta quan ni mustos pendigar ye sunlevo de la remparo!"

Esis en la estala o blua chambro en qua stacis la Princulo Prospero dum ke il dicis ca vorti. Oli sonis en omna sep chambri laute e klare — nam la princulo esis brava e robusta homo, e la muziko esis tacigita ye agito di ilua manuo.

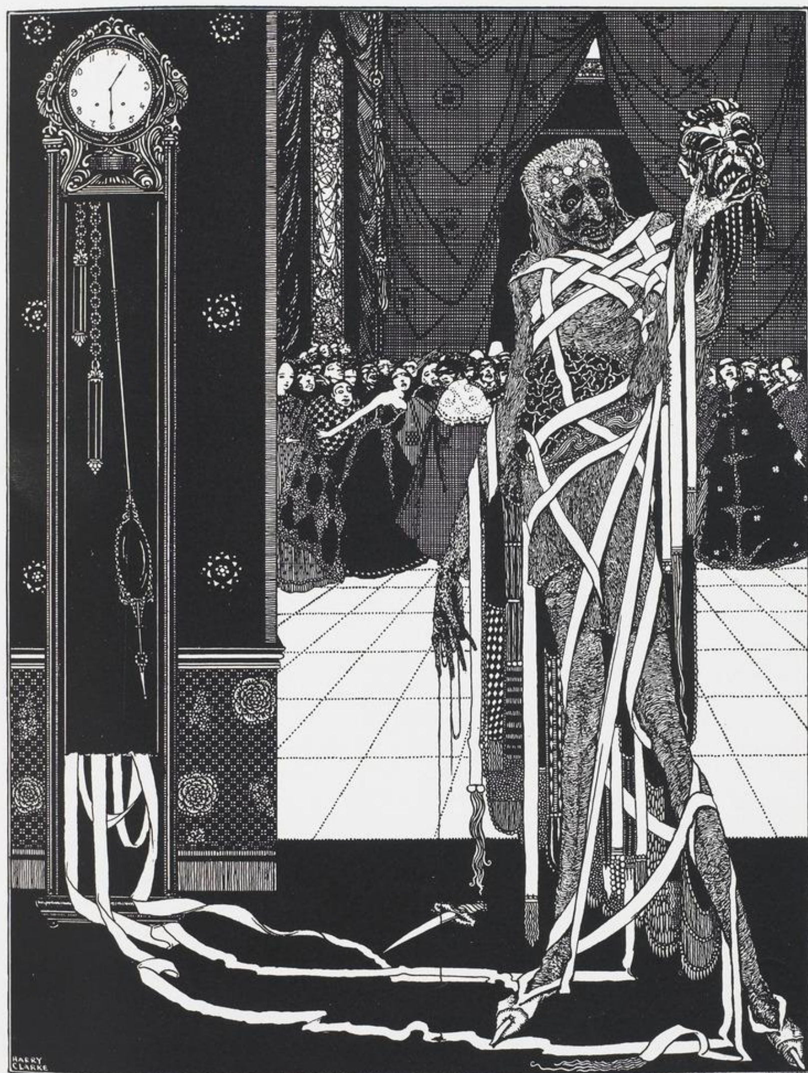
Esis en la blua chambro ube stacis la princulo kun grupo di pala kortani ye sua flanko. Komence, dum ke il parolis, esis mikra precipito di ca grupo vers la intruzinto, ilqua, ye la instanto, anke esis apuda, e nun, per pazi lenta e pompoza, iris plu proxime a la parolanto. Ma pro ula sen-noma timo per qua la fola asumaji di la komediistacho inspirabis la tota partio, trovesis nulu qua extensis manuo por sizar il; tale ke, ne-impedata, il pasis ye min multe kam un metro de la persono di la princulo; e dum ke la vasta asembluro, quale se per un impulso, kontraktesis de la centri di la chambri a la parieti, il

progresis sen interrupto, ma per la sama solena e mezurata pazo qua distingabis il de la komenco, tra la blua chambro a la purpura — tra la purpura a la verda — tra la verda a la oranjea — itere tra ica a la blanka — e mem de ibe a la violea, ante ke on facis ferma movo por arestar il. Esis lore, tamen, ke la Princulo Prospero, frenezioza pro furio e pro la shamo di sua instantala deskurajo, precipitis su hastoze tra la sis chambri dum ke nulu sequis il pro mortala teroro qua sizabis li omna. Il portis en la aero poniardo ektirita, e advenabis, per rapida impetuo, til un o du metri de la retretanta figuro, kande ilca, atinginte la extremajo di la velura segmento, subite turnis su e konfrontis sua persequanto. Esis akuta krio — e la poniardo falis brilante adsur la tenebroza tapiso, adsur qua, pos un instanto, falis e senvive sternesis la Princulo Prospero. Pose, kolektinte la sovaja kurajo di desespero, turbo di la festani nemediate lansis su aden la nigra segmento, e, sizante la komediistacho, di qua la alta figuro stacis rekte e sen-mova en la ombro di la ebena horlojo, li anhelis pro ne-expresebla hororo, kande li deskovris ke la sepulto-tuko e kadavratra maskilo quin li manipulis kun tante violentoza impertinenteso, esas ne okupata da irga tushebla formo.

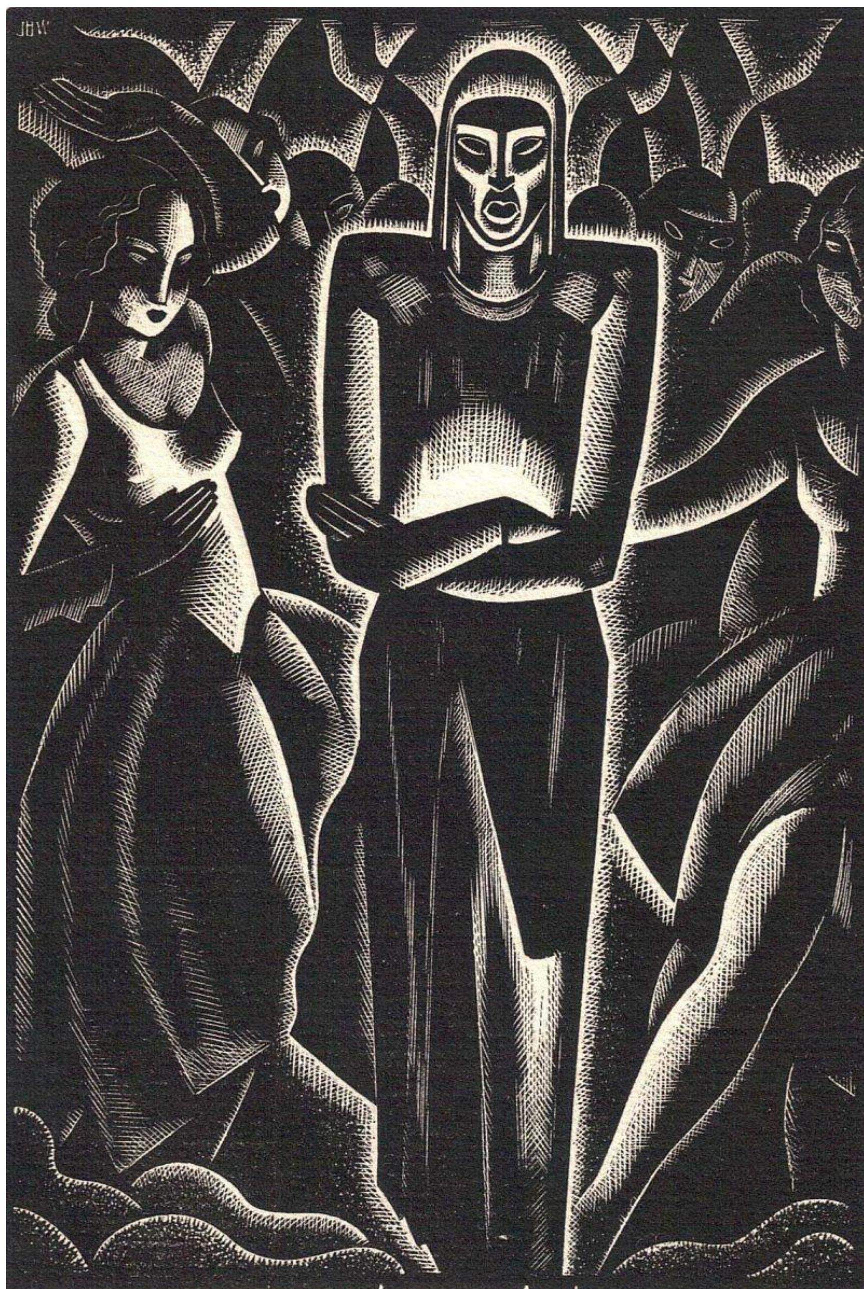
E nun esis agnoskata la prezenteso di la Reda Morto. Lu venabis quale furtisto en la nokto. Ed unope falis la festani en la sango-rosoza hali di sua festado, e mortis singlu en la

desesperoza posturo di sua falo. E la vivo di la ebena horlojo extingesis kun ta di la lasta di la gayi. E la flami di la tripedi expiris. E Tenebro e Dekado e la Reda Morto posedis senlimita dominacado super omno.

FINO

The dagger dropped gleaming upon the sable carpet ("La poniardo falis brilante adsur la tenebroza tapiso"), da Harry Clarke (1889–1931), Irlandana vitraliisto e libro-ilustristo. La imajo publikigesis en *Tales of Mystery and Imagination* da Edgar Allan Poe (London, G. G. Harrap & Co., 1919).

Xilografuro pri *The Masque of the Red Death*, da John Buckland Wright (1897–1954), Nov-Zelandana piktisto e desegnisto, ma antee autodidakta grabisto e xilografisto. Il ilustris plu kam 50 libri. Ica ilustruro (e plusa non, pri verki da Poe) aparis en *The Masque of the Red Death and Other Tales* da E. A. Poe (© Halcyon Press, 1932).

The dagger dropped gleaming upon the sable carpet (“La poniardo falis brilante adsur la tenebroza tapiso”), litografuro da Federico Castellón (1914–1971), Hispana piktisto, imprim-grabisto, ilustristo e skultisto qua migris ad Usa en frua evo kun sua familio ed establisis su en Brooklyn, New York. Ica imajo aparis, kun 15 plusa litografuri da lu, en *The Mask of the Red Death: A Fantasy*, da E. A. Poe (Baltimore, © Aquarius Press, 1969).

Fonti dil imaji

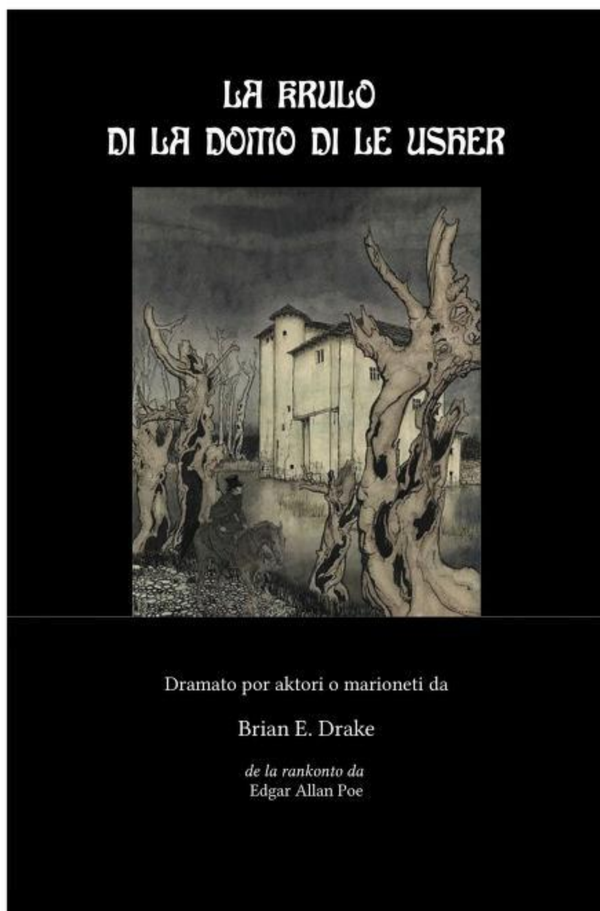
kovrilo:	www.eapoe.org
p. 15:	https://es.m.wikipedia.org
p. 16:	www.pinterest.pt
p. 17:	www.pinterest.com.au
p. 28:	https://en.wikipedia.org
p. 29:	https://curiator.com
p. 30:	http://oldprintshop.com
dopa kovrilo:	https://weheartit.com

LEKTEZ ANKE:

Brian Drake: *La Krulo di la domo di le Usher*. Dramato por aktori o marioneti de la rakonto da Edgar Allan Poe. Oxford, NY: The Oxford Rationalist 2018. 15 p. (pdf-edituro)

Libere e gratuite acesebla, konsultebla e deskargebla che:

https://archive.org/details/LaKruloDiLaDomoUsher

Edgar Allan Poe (1809–1849) esas Usana poeto, romanisto, novelisto, literatural kritikisto, dramatisto ed editisto e anke un del precipua figuri dil Usana romantikismo. Konocata precipue pro sua rakonti, il donis respektindeso al novela jenro ed esas judikata kom la inventinto dil policala romano. Multi de lua naraci prefigurizas la jenri cienco-fiktiva e fantastika. La influo da Poe esis e restas importanta, tam multe en Usa kam en la tota mondo, ne nur en literaturo, ma anke en altra arto-feldi, quala cinemo e muziko, e mem en ciencala domeni. Segun la nuna kritikisti, il esas un del maxim remarkinda skriptisti dil Usana literaturo del 19ma yarcento.

Edituro ilustrita per 8 bela desegnuri e pikturi da 7 artisti de 7 landi: Anglia, Germania, Hispania, Irlando, Italia, Usa, Nov-Zelando.

